

แนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ Approaches to Develop the Herbal City for Health Tourism in Samut Prakan Province

ประยูทธ์ ปิติวรยุทธ

Prayuk Pitivorayuth

สำนักงานสาธารณสุขสมุทรปราการ

Samut Prakan public health office, Thailand

E-mail: yuktpti@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0422-4374>

Received 11/05/2023

Revised 19/05/2023

Accepted 25/05/2023

บทคัดย่อ

สถานการณ์สมุนไพรในต่างประเทศและในประเทศไทยกำลังเติบโตมากจากกระแสการรักสุขภาพของประชาชน จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical tourism) เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งรัฐบาลไทยก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ด้วยการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพ (Medical Hub) ของนานาชาติ มีพื้นที่เป้าหมายเมืองสมุนไพรทั้งสิ้น 13 จังหวัด โดยในส่วนของพื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดสมุทรปราการเป็นหนึ่งในจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย เนื่องจากมีทรัพยากรที่ครบ แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติทำในปัจจุบันยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมจากการขับเคลื่อนนโยบาย งานวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 1) เพื่อศึกษาการนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลการศึกษา พบว่า การนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย ปัญหาและอุปสรรคคือ ความไม่พอเพียงของสมุนไพร อุปกรณ์ ความรู้ ส่วนปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปสู่การปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ด้านกำหนดนโยบายรัฐบาล กรมการแพทย์แผนไทย ฯ จังหวัดได้กำหนดพัฒนาเมืองสมุนไพรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้านการยอมรับและการปฏิบัติไม่มาก ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ด้านกำหนดทางเลือกของนโยบายควรมีการบูรณาการการทำงาน ด้านการสร้างรับรู้นโยบาย การรับรู้นโยบายน้อย จังหวัดสร้างการรับรู้ในบางหน่วยราชการยังไม่ครอบคลุมประชาชน ด้านการเกิดผลที่เป็นจริงในระหว่างการทำ

นโยบายไปปฏิบัติ ส่วนกลางต้องกำหนดนโยบายชัดเจน บทบาทหน้าที่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ประชาชน สำหรับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ด้านการบริการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพร้อมให้บริการ แนวทางการพัฒนาและการจัดการ “เมืองสมุนไพร” เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ควรมีสวนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น กำหนดและจัดคณะกรรมการเมืองสมุนไพรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมประชาชน สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : เมืองสมุนไพร; การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

The situation of herbs abroad and in Thailand is growing a lot from the trend of people's health consciousness. As a result, medical tourism is very popular among tourists. which the Thai government attaches importance to medical tourism by establishing a policy to promote and push Thailand to be a center of health (Medical Hub) of international countries, there are 13 herbal cities targeted areas, with the western part of Samut Prakan province being one of the targeted provinces. due to the availability of resources but in practice, there is still a problem in implementing the policy into practice. At present, there is no concrete result from policy propulsion. This research has therefore studied the development of herbal towns for health tourism in Samut Prakan Province. 1) to study the application of health tourism development policies. 2) to study the readiness of tourist attractions and tourism services for the health tourism destination "Herb City" in the area of Samut Prakan Province and 3) to study guidelines for the development and management of health tourism. "Herb City" in Samut Prakan Province This research is qualitative. The results of the study revealed that the implementation of the health tourism development policy "City of Herbs" to practice in Samut Prakan Province The medical tourism committee has not yet been established. There should be an integration of collaboration between various sectors, including the public sector, the private sector, and network partners. Problems and obstacles are Insufficiency of herbs, equipment, and knowledge. As for the success factors in implementing medical tourism policies "City of Herbs" into action in Samut Prakan Province government policy setting Department of Traditional Thai Medicine The province has determined the development of herbal towns to drive operations to meet the needs of the people. Not much acceptance and

practice There is no provincial public health office committee established. Policy options should be integrated. Policy Awareness Creation Little awareness of the policy the province creates awareness in some government agencies that do not cover the people. on the actual effect during the implementation of the policy, Central must set clear policies, roles, and responsibilities. Executives see the importance of creating careers and people's income. The availability of tourist attractions and tourism services for health tourism destinations is convenient to access facilities are sufficient the tourist attractions are diverse. service the public participated in the service provision. development and Management approach "Herbal City" for health tourism in Samut Prakan Province There should be a central, provincial, and local committee to establish and organize a committee of herbal towns and health tourism destinations. promote people Create network partners to drive concrete.

Keywords: Herbal City, Health Tourism

บทนำ

สถานการณ์สมุนไพรในต่างประเทศ ขนาดและอัตราการเจริญเติบโตของตลาดสมุนไพรโลก การสำรวจและรายงานโดย Nutraceutical World ในช่วงปี ค.ศ. 2007-2008 ตลาดสมุนไพรในทุกรูปแบบรวมกัน มีมูลค่ารวมประมาณ 8.3 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ สินค้าสมุนไพรประเภทอาหารเสริมและเพื่อรับประทานเป็นอาหาร อุตสาหกรรมยาสมุนไพร อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ประเทศที่มีมูลค่าทางการตลาดสมุนไพรที่สูง ได้แก่ เยอรมนี ภูมิภาคเอเชีย ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วจึงถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกในการยกระดับของสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในโลกอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559: 20-23)

สถานการณ์สมุนไพรในประเทศไทย พืชสมุนไพรที่ชุมชนรู้จักคุ้นเคยและนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ มีประมาณ 800-1,800 ชนิด โดยแหล่งวัตถุดิบสมุนไพรในประเทศไทยมาจาก 3 แหล่งที่สำคัญ ได้แก่ (1) สมุนไพรที่ได้จากการปลูก กระจายอยู่ทั่วประเทศ (2) สมุนไพรที่ได้จากแหล่งธรรมชาติซึ่งมีปริมาณน้อย (3) สมุนไพรที่นำเข้า ตลาดสมุนไพรในประเทศไทยมีศูนย์กลางอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ขณะที่ผู้รวบรวมวัตถุดิบสมุนไพรกระจายอยู่ตามแหล่งสำคัญ เช่น สงขลา ราชบุรี นครปฐม เป็นต้น และ หากพิจารณาแนวโน้มการตลาดสมุนไพร พบว่า ในส่วนของการใช้สมุนไพรเพื่อการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลนั้น มีมูลค่าการใช้ประมาณปีละ 14,000 ล้านบาท (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559: 36-37) การเพาะปลูกสมุนไพรไม่ตอบสนองความต้องการบริโภคและการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรยังไม่มีแผนอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านการส่งเสริมและการพัฒนาสมุนไพร สมุนไพรไทยไม่เพียงพอ หรือไม่มีมาตรฐาน กระบวนการขึ้นทะเบียน สมุนไพรไทยล่าช้า การให้สิทธิประโยชน์ไม่เอื้อต่อ

แข่งขันได้ ปัญหาด้านของความรู้และความเข้าใจ การจัดการสมุนไพรในเรื่องของมาตรฐานเกิดการปนเปื้อน ไม่สามารถรักษาค่าและคุณภาพของสมุนไพร ห้องทดลองทางคลินิกไม่เพียงพอ งบประมาณเพื่อการวิจัย น้อย จัดสรรงบประมาณไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ประกอบการ ไม่สามารถเข้าถึงผลการวิจัยเพื่อไปพัฒนาเชิงพาณิชย์ ภาคส่วนต่างๆยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการตลาดสมุนไพรไทย ด้านผู้บริโภคเองยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสมุนไพรที่ถูกต้อง ทำให้มีการบริโภคไม่เหมาะสม ปัญหาด้านกลไกการติดตามและกำหนดนโยบาย ไม่มีคณะกรรมการ และกฎหมายที่เป็นรูปธรรมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่เกี่ยวกับสมุนไพร (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559: 43- 44)

จากปัญหาในด้านการพัฒนาสมุนไพรกับแนวคิดเรื่องความใส่ใจด้านสุขภาพ และกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เติบโตอย่างรวดเร็วรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical tourism) ในปี.ศ.2555กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (TCELS) ได้เกิดแนวคิดการตั้งเขตพัฒนาและบริการสุขภาพแนวใหม่ของประเทศไทย Medicopolis หรือเวชนคร ขึ้นได้ กำหนดประเภทของการดำเนินการไว้ 3 กลุ่มที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความพร้อมในการให้บริการ คือ (1) กลุ่มผู้สูงอายุเพื่อให้บริการสุขภาพแก่ประชากรวัยทองที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (2) กลุ่มคนที่ต้องการเสริมความงาม และ (3) กลุ่มWellness โดยเริ่มดำเนินการในจังหวัดน่านร่งตั้งแต่ปี 2555 ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี โดยมี จังหวัดปราจีนบุรีและโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ในการจัดสร้างเวชนครแห่งปราจีนบุรี และเริ่มมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากแนวคิดการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในส่วนของพื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านมีการพัดพาของน้ำจืด และน้ำเค็มเกิดเป็นดินแดน 3 น้ำเหมาะสมกับการปลูกสมุนไพร โดยเฉพาะฝั่งด้านธนบุรีมีพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรเป็นจำนวนมากอยู่ใน 6 ตำบล ที่เรียกว่ากระเพาะหมู ดยมีพื้นที่เพาะปลูกกว่า1,276ไร่ มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญคือ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์เป็นพื้นที่ศึกษาพันธุ์พืช และสัตว์หลากหลายชนิด (สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ, 2561) มีวัฒนธรรมหมู่บ้านชาวมอญคู้บางกระเจ้า มีพิพิธภัณฑ์ปลา กัดไทย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเมืองสมุนไพรของรัฐบาล แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในปัจจุบันยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมจากการขับเคลื่อนนโยบาย

นโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ในต่างประเทศ มีประเทศที่ประกาศนโยบายเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ที่สำคัญและศักยภาพสูงได้แก่ ประเทศอินเดียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศอินเดีย พบว่า ในรัฐเกรละซึ่งเป็นดินแดนที่สมบูรณ์ เต็มด้วยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีแม่น้ำ 41 สาย เต็มไปด้วยพืชเศรษฐกิจ พริกไทย สวนยางและไร่กาแฟ กระวาน เม็ดมะม่วงหิมพานต์ มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมที่สวยงาม นาฏศิลป์ ละครชั้นสูง (Arya et al., 2014) รัฐเกรละเป็นเมืองท่องเที่ยว ได้จัดอันดับให้เป็น 1 ใน 10 สวรรค์บนดินของโลก และ 1 ใน50ของสถานที่ที่ต้องไปใช้ชีวิต รัฐเกรละซึ่งเป็นต้นตำรับของศาสตร์ “อายุรเวท” อันเป็นการแพทย์แผนโบราณของอินเดียที่มีมานานกว่า 5,000 ปี เป็นการแพทย์ทางเลือกแขนงหนึ่ง อายุรเวทมีหลายวิธีการในการดูแลสุขภาพบำบัดรักษา เช่น โยคะอาสนะ ปราณยาม ปังกรม โภชนาการ

นอกจากจะเป็นศาสตร์ของการรักษาแล้วยังเป็นศาสตร์ในการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพด้วย (Jyothis & Jannardhanan, 2009)

ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการให้เกิดการเชื่อมโยงภาคี เครือข่ายในการขับเคลื่อนนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ในค้นหาการกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาที่เป็นผลจากการวิจัยเกิดกระบวนการพัฒนาใหม่เป็นแนวทางสำหรับพื้นที่เมืองสมุนไพรในพื้นที่อื่นๆเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและในการดำเนินงานตามนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร”ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร”ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะและแผนงาน

Friedrich (1963, p. 70) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ เป็นชุดของข้อเสนอเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยปัญหา อุปสรรค (obstacles) และโอกาส (opportunity) ซึ่งนโยบายถูกนำเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของประชาชน โดยมุ่งที่จะกระทำให้บรรลุเป้าหมายหรือกระทำให้อัตถุประสงค์ปรากฏเป็นจริง นอกจากนี้ นโยบายสาธารณะจะต้องประกอบด้วยแนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับเป้าประสงค์ (goal) วัตถุประสงค์ (objective) หรือจุดมุ่งหมาย (purpose) ของสิ่งที่รัฐบาลกระทำ

สมบัติ อารังธยวงศ์ (2554: 43 - 45) นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมของรัฐบาลที่เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำก็โดยมุ่งถึงค่านิยมและผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเป็นข้อบัญญัติที่ขอบด้วยกฎหมาย และเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งในสังคม เศรษฐกิจและการเมือง แต่นโยบายสาธารณะจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏจริง เพราะนโยบาย

สาธารณะ มิใช่เป็นสิ่งที่แสดงเจตจำนงหรือความตั้งใจของรัฐบาลที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมถึงการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏจริงด้วย

จากความหมายของ “นโยบายสาธารณะ” ดังกล่าวข้างต้น นโยบายสาธารณะหมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกปฏิบัติโดยมุ่งถึงผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจ เลือกและกำหนดล่วงหน้า เพื่อชี้แนะให้มีกิจกรรม การกระทำต่างๆเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ แต่นโยบายสาธารณะจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏจริง โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ นโยบายสาธารณะ หมายถึง นโยบายเมืองสมุนไพร ที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นภายใต้กรอบนโยบาย แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564 เกิดเป็น ภาพจำลองของโครงการเมืองสมุนไพรที่เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้พื้นที่ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสมุนไพรให้เข้าสู่ระบบสุขภาพและระบบเศรษฐกิจแบบ ครบวงจรในระดับจังหวัด

กระบวนการนโยบายสาธารณะ

นโยบายมีความหมายกว้างและซับซ้อน การวิเคราะห์นโยบายมีจุดเน้นแตกต่างกัน ขึ้นกับวัตถุประสงค์และความสนใจของผู้ศึกษา Hogwood and Gunn (1981) จำแนกแนวทางการศึกษาและการวิเคราะห์นโยบายออกเป็น 7 กลุ่มด้วยกัน คือ การศึกษาตัวนโยบาย (study of policy content) การศึกษากระบวนการนโยบาย (study of policy process) การศึกษาผลลัพธ์ของนโยบาย (study of policy output) การประเมินผลนโยบาย (evaluation) การศึกษาข้อมูลกระบวนการนโยบาย (information for policy making) การศึกษากระบวนการผลักดันนโยบาย (process advocacy) และ การผลักดันนโยบาย (policy advocacy)

กระบวนการกำหนดนโยบายเมืองสมุนไพรตามที่ผู้วิจัยทำการศึกษาดูตรงกับลักษณะเงื่อนไขในการกำหนดนโยบาย (policy formulation) และยังเกี่ยวเนื่องไปถึงกระบวนการแนวนโยบายจนไปถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กระบวนการนโยบายจึงไม่สามารถแยกขาดจาก ตัวนโยบายได้ เนื้อหาสาระของนโยบาย (policy content) มีดังนี้ (Ham, C and M. Hill, 1993, p.83) กระบวนการในการกำหนดนโยบาย มี 5 ขั้นตอน เริ่มจากการกำหนดปัญหาหรือลำดับความสำคัญประเด็นของปัญหา กำหนดนโยบาย กำหนดทางเลือกนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย ซึ่งเป็นกระบวนการกำหนดนโยบายเมืองสมุนไพรตามที่ผู้วิจัยทำการศึกษาดูตรงกับลักษณะเงื่อนไขในการกำหนดนโยบาย (policy formulation) และยังเกี่ยวเนื่องไปถึงกระบวนการแนวนโยบายจนไปถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กระบวนการนโยบายจึงไม่สามารถแยกขาดจากตัวนโยบายได้

นโยบายสาธารณะด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่ผสมผสาน การเดินทางไปยังสถานที่พักผ่อนควบคู่ไปกับการรักษา และฟื้นฟูสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยผ่านการบำบัดหรือปฏิบัติตามข้อกำหนด ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

[190]

มุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่บริบทของชุมชนเมือง ที่มียังคงพื้นที่ธรรมชาติใกล้เมืองหลวง สร้างกิจกรรมในการเรียนรู้พักผ่อน ผ่อนคลายส่งเสริมสุขภาพ สร้างประสบการณ์จากการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) พัฒนามาจากกระแสความนิยมการดูแลสุขภาพ ด้วยวิถีธรรมชาติซึ่งกำลังได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้นในแง่ของการแพทย์เชิงป้องกันตามแนวทางการแพทย์ทางเลือก นักท่องเที่ยวชาวตะวันตกนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศแถบเอเชีย เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย และประเทศไทย เพื่อทำกิจกรรมต่างๆในการดูแลสุขภาพด้วยวิถีธรรมชาติบำบัดตามวิถีตะวันออก

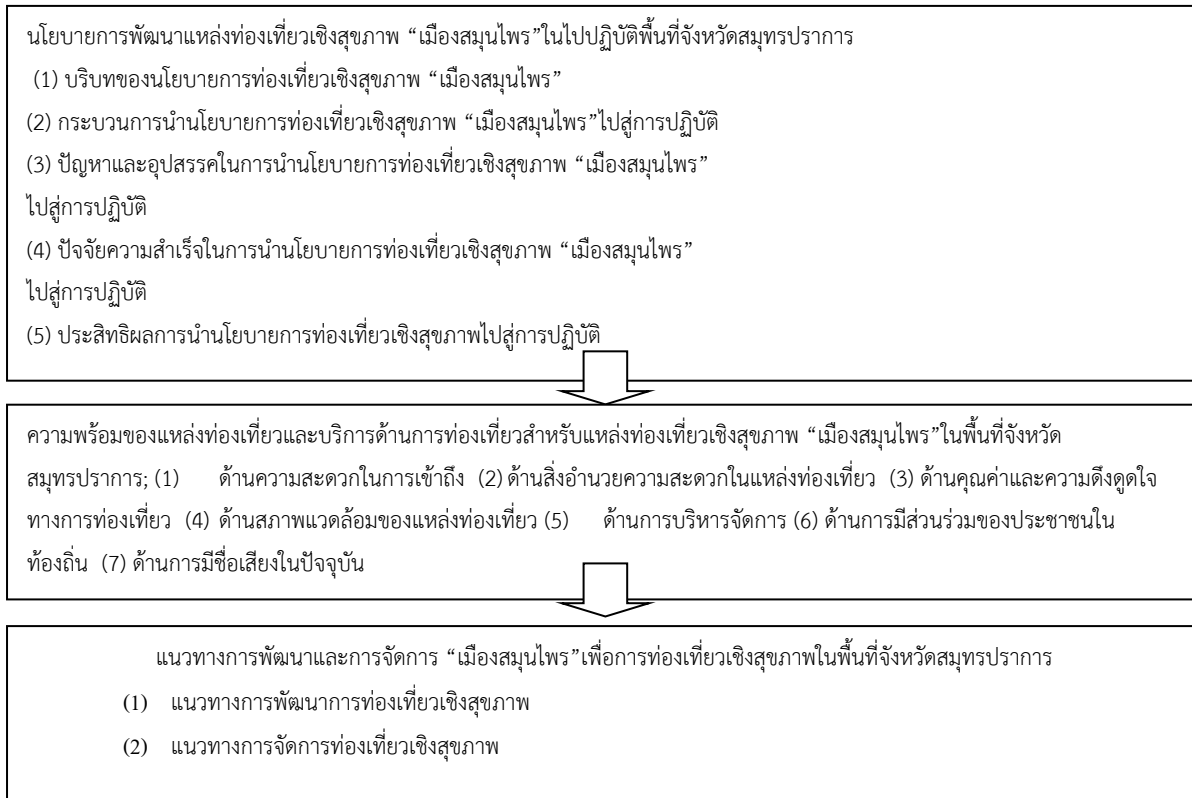
แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร

คณะรัฐมนตรียังได้ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาสมุนไพรไทยที่ เป็นวัตถุประสงค์ของแผนแม่บท ซึ่งประกอบด้วย (1) พัฒนาสมุนไพรต่อยอดทั้งด้านการรักษาและผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น (2) สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ที่จะมีความ เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม และภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ (3) การขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบเพื่อ ทำให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเชื่อมโยง และครบวงจร (4) ทำให้เกิดความร่วมมือจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559: 3)

แผนแม่บทแห่งชาติในการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ 1 (2560 -2564) ถือเป็นนโยบายในการขับเคลื่อนการพัฒนาสมุนไพรอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทางกลางทางและปลายทาง ทั้งการปลูกสมุนไพร การแปรรูป และการทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างการเติบโตของชุมชนอย่างยั่งยืนทั้งนี้อาศัยกลไกประชารัฐและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herbal City) ในพื้นที่จังหวัด ซึ่งในจังหวัดสมุทรปราการได้นำนโยบายตามแผนแม่บทแห่งชาติในการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ 1 (2560-2564) เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตด้านประชากรที่จะทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายเมืองสมุนไพร (ส่วนกลาง) 2) กลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร (ระดับจังหวัด) 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร โดยศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ประชากร: ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม

1) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายเมืองสมุนไพร (ส่วนกลาง) ประกอบด้วย (1.1) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

2) กลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร (ระดับจังหวัด) ประกอบด้วย (2.1) สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ (2.2) เกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2.3) ทางหลวง

จังหวัดสมุทรปราการ (2.4) ทางหลวงชนบทจังหวัดสมุทรปราการ (2.5) ท่อเกี่ยวจังหวัดสมุทรปราการ (2.6) การไฟฟ้านครหลวง (2.7) การประปานครหลวง

3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร ประกอบด้วย (3.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เส้นทางท่อเกี่ยวจังหวัดสมุทรปราการ (3.2) ผู้ประกอบการค้าอาหาร (3.3) ผู้ประกอบการที่พักแรม (3.4) ผู้นำชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการแสดงความเห็นเพื่อวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาแหล่งท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาความพร้อมของแหล่งท่อเกี่ยวและบริการ ด้านการท่อเกี่ยวสำหรับการพัฒนาแหล่งท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการจัดการ “เมืองสมุนไพร” เพื่อการท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

กระบวนการดำเนินงาน: กระบวนการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนเตรียมตัวเพื่อเป็นแนวทางในกำหนดประเด็นการศึกษา วิธีวิจัย แนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนา และสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแบ่งขั้นตอนวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ตามวิธีของโคไลซ์ซี (2) ขั้นตอนการ ผู้วิจัยนำเครื่องมือและเทคนิคต่างๆมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้แก่วิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่ม และ (3) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูลการเชื่อมโยงเชิงเหตุและผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพร้อมของแหล่งท่อเกี่ยวและบริการด้านการท่อเกี่ยวสำหรับแหล่งท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูลการเชื่อมโยงเชิงเหตุและผล

ผลการวิจัย

1. การนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านบริบทของนโยบาย

ด้านบทบาทและหน้าที่ ผลการศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่ในระดับประเทศกรมการแพทย์แผนไทยฯขับเคลื่อนนโยบายของการดำเนินงานเศรษฐกิจสุขภาพของประเทศ เรื่องของเมืองสมุนไพรและการท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพบทบาทหน้าที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดเป้าหมายยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการท่อเกี่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านบริบทของนโยบาย พบว่า ด้านบทบาทและหน้าที่ บทบาทหน้าที่ในระดับประเทศกรมการแพทย์แผนไทยฯขับเคลื่อนนโยบายของการดำเนินงานเศรษฐกิจสุขภาพของประเทศ เรื่องของเมืองสมุนไพร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบทบาทหน้าที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดเป้าหมายยังไม่มี การจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านความต้องการของสมาชิกในสังคม และแรงสนับสนุนของสมาชิกในสังคม ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการของสมาชิกในสังคม และแรงสนับสนุนของสมาชิกในสังคมรัฐบาลและกรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกได้กำหนดให้การพัฒนาเมืองสมุนไพร เป็นไปตามความต้องการของประชาชนจังหวัด อาศัยกลไกพัฒนาเมืองสมุนไพรในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ด้านนโยบายหรือการตัดสินใจ ผลการศึกษา พบว่าการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ควรร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนเมืองสมุนไพรของจังหวัด การดำเนินงานพัฒนาเมืองสมุนไพรของจังหวัด ควรมี การบูรณาการการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านความสะดวกในการเข้าถึง พบว่า มีความสะดวกในการเข้าถึง ทั้งทางรถยนต์ ทางเรือ ระยะทางไม่ไกล ส่งเสริมการท่องเที่ยวในวันธรรมดา

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกไฟฟ้า ประปาโรงแรม ที่พัก ร้านอาหารเพียงพอ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงได้มาตรฐาน ดูแลความปลอดภัยพื้นที่โดย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจชุมชน เจ้าหน้าที่อบต.

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว พบว่า คุณค่าและความดึงดูดใจ บรรยากาศริมแม่น้ำเจ้าพระยา วัดเก่าแก่ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สงกรานต์ พระประแดง ท่องเที่ยววันเดย์ทริปได้

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมีการจัดการเรื่องขยะ คังบางกระเจ้าอากาศ มีต้นไม้ร่มรื่น มีพืชสมุนไพรพื้นถิ่น

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการสถานประกอบการต่างๆ มีการควบคุมตามระเบียบของทางท้องถิ่นควรมีคณะกรรมการร่วมกันในการพัฒนา

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนน้อย ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการดูแล การประชุมก่อนดำเนินงานทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน พบว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีชื่อเสียงจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ศูนย์ส่งเสริมบริการด้านการแพทย์แผนไทย สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ วัดมอญ พิพิธภัณฑ์ปลากัด

3. แนวทางการพัฒนาและการจัดการเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

แนวทางการพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านพัฒนาคน และสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พบว่า พัฒนาค้นให้มีอาชีพมีรายได้เห็นความสำคัญของทรัพยากร ประเพณีวัฒนธรรม อนุรักษ์และใช้สิ่งแวดล้อม สร้างมูลค่าจากผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการมีจิตสำนึกกับชุมชน พบว่า การพัฒนาจิตสำนึกชุมชนอาศัยความร่วมมือ สร้างการมีอาชีพและรายได้ และส่วนราชการกับการช่วยเหลือเกื้อกูลในชุมชน

แนวทางการพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านจัดสรรทรัพยากรในชุมชน พบว่า จัดสรรทรัพยากรในชุมชนส่วนภูมิภาคดูแลมาตรฐานบริการ หน่วยท้องถิ่นดูแลสาธารณูปโภคสนับสนุนตามงบประมาณให้เพียงพอ ตามระเบียบข้อบังคับ

แนวทางการพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านพึ่งตนเองได้ และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน พบว่า พึ่งตนเอง ขยายผลไปสู่ชุมชนสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ภาคเอกชนให้แข่งขันได้ สร้างอาชีพสร้างรายได้จ้างงานคนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วม

แนวทางการพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการพัฒนาที่เอื้อประโยชน์ส่วนใหญ่ พบว่า การพัฒนาที่เอื้อประโยชน์ส่วนใหญ่สร้างการมีส่วนร่วมสร้างกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนสร้างรายได้ให้คนในชุมชน แก่ไข่นโยบายให้เอื้อการดำเนินงาน

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการวางแผนที่เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้จริง พบว่า ส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ดำเนินการจัดคณะกรรมการเมืองสมุนไพรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมประชาชน สร้างภาคีเครือข่าย

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านมีให้ข่าวสารและการบริการข้อมูลต่างๆก่อนเดินทาง พบว่า มีให้ข่าวสารและการบริการข้อมูลต่างๆก่อนเดินทางสื่อต่างๆจากส่วนราชการ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการขนส่ง การสื่อสารและการบริการที่สะดวกชัดเจน พบว่า ด้านการขนส่งเส้นทางอยู่ในสภาพดี มีป้ายชัดเจน ทางน้ำสะดวก การสื่อสารดีชัดเจน

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านมีบุคลากรนำชมสถานที่พบว่า มีบุคลากรนำชมสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่มีเป็นรูปธรรม มีการจัดกิจกรรมมัคคุเทศน์น้อยในบางโรงเรียน

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านที่พักและบริการดี พบว่า ที่พักดี มีบริการที่ปฏิบัติตามมาตรการของรัฐต้องการให้คนรุ่นใหม่เข้ามาพัฒนา ท้องถิ่นให้การสนับสนุนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการร้านอาหารและบริการต้องสะอาด พบว่า ร้านอาหารปฏิบัติตามมาตรการของรัฐตามข้อกำหนดของทางท้องถิ่น เลือกร้านอาหารที่มีแนวคิดตรงกับการดูแลสุขภาพ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการกิจกรรมบันเทิงต่างๆต้องมีเอกลักษณ์ พบว่า กิจกรรมบันเทิงต้องมีเอกลักษณ์ กิจกรรมการปั่นจักรยานชมธรรมชาติและพันธุ์ไม้หายากสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แวะชิมอาหารพื้นถิ่น พายเรือชมวัดบ้านริมน้ำ นวดไทย เลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีประเด็นข้อค้นพบที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการศึกษาไว้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

การนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ด้านบทบาทและหน้าที่ ผลการศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่ในระดับประเทศกรมการแพทย์แผนไทยฯ ขับเคลื่อนนโยบายของการดำเนินงานเศรษฐกิจสุขภาพของประเทศ เรื่องของเมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพบบทบาทหน้าที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดเป้าหมายยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับ ประยุทธ์ ปิติวรยุทธ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินนโยบายเมืองสมุนไพรในภาคตะวันออกมีข้อค้นพบดังนี้ ด้านการประเมินบริบทหรือสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีกระบวนการขับเคลื่อนที่ชัดเจนมีความเหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรมีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายต้นแบบเมืองสมุนไพรในพื้นที่ภาคตะวันออก

ด้านความต้องการของสมาชิกในสังคม และแรงสนับสนุนของสมาชิกในสังคม ผลการศึกษา พบว่า รัฐบาลและกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกและจังหวัดได้กำหนดให้การพัฒนาเมืองสมุนไพรขับเคลื่อนการดำเนินงาน เป็นไปตามความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับมัน คงดี (2553) ปัจจัยที่ส่งผล

ต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพารา ไปปฏิบัติจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติ ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ด้านนโยบายหรือการตัดสินใจ ผลการศึกษา พบว่าการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานควรร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนเมืองสมุนไพรของจังหวัด การดำเนินงานพัฒนาเมืองสมุนไพรของจังหวัด ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ เชมรัมย์ (2554) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินไปปฏิบัติผลการศึกษา พบว่ามาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย โครงสร้างองค์การของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ การสนับสนุนเครือข่าย ภาคการเมืองต้องมีส่วนสนับสนุน องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นเจ้าของ เนื่องจากด้านนโยบายหรือการตัดสินใจในการดำเนินงานของนโยบายและในส่วนของการนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นนโยบายขนาดใหญ่ต้องใช้ภาคเครือข่ายภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการทำงานของหน่วยงานจำนวนมากมีความจำเป็นอย่างเพื่อทราบความเป็นเจ้าภาพและชัดเจนในการดำเนินงานได้ตามมาตรฐาน

ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปสู่การปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ความไม่พอเพียงของสมุนไพร อุปกรณ์ ความรู้ หน่วยงานรัฐให้การสนับสนุนล่าช้า กฎหมายที่ไม่สนับสนุน ในส่วนของความไม่พอเพียงของสมุนไพร อุปกรณ์ ความรู้ ซึ่งสอดคล้อง ศุภพร ภูเกษมวรานุ (2553) ศึกษาเรื่อง การนำผู้ก่อมลพิษเป็นฝ่ายของไทยไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมากหากทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เทคโนโลยีไม่ทันสมัยและมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากการมีภารกิจที่หลากหลายวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่นำไปใช้มีจำนวนมากแตกต่างกันตามภารกิจ การนำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปสู่การปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้นำมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายซึ่งมีแนวโน้มว่าจะไม่มีเมื่อต้องดำเนินการตามภารกิจ ในส่วนของเกี่ยวข้องกับการกระทำของข้าราชการหรือองค์กรที่มีอำนาจ หน่วยงานรัฐให้การสนับสนุนล่าช้า กฎหมายที่ไม่สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐไม่ชัดเจน

ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปสู่การปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการยอมรับและการปฏิบัติ ผลการศึกษา พบว่า การยอมรับไม่มาก ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดโดยกลุ่มงานการแพทย์แผนไทยรับผิดชอบควรมีส่วนราชการอื่นเข้าร่วมกันการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับ วรเดช จัทรศร (2559) ศึกษาทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ พบว่าจะประสบความสำเร็จได้การมีส่วนร่วมในการยอมรับนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของผู้ที่อยู่ในระดับล่าง ถ้าผู้ปฏิบัติตระหนักในสำคัญของนโยบายและเห็นว่าความสำเร็จของนโยบายเป็น

ความสำเร็จของผู้ปฏิบัติจึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านความสะดวกในการเข้าถึง พบว่า มีความสะดวกในการเข้าถึง ทั้งทางรถยนต์ ทางเรือ ระยะทางไม่ไกล ส่งเสริมการท่องเที่ยวในวันธรรมดา ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณีย์ ผาสุข, ชวลีย์ ณ ถลาง และสุทินันท์ พรหมสุวรรณ (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ลักษณะทางกายภาพในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานเป็น ปัจจัยสำคัญมากสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยว ถ้าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวกมีหลายช่องทาง ระยะทางไม่ไกลจะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกไฟฟ้า ประปาโรงแรม ที่พัก ร้านอาหารเพียงพอ ได้มาตรฐาน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงบริการ ดูแลความปลอดภัยพื้นที่โดย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจชุมชน เจ้าหน้าที่อบต.ซึ่งสอดคล้องกับ อิศวัต อยู่วิวัฒน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างให้ระดับอิทธิพลมากที่สุด คือ การคมนาคมเข้าแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีป้ายบอกทางชัดเจน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เช่นห้องสุขา ร้านจำหน่ายอาหาร ที่จอดรถ ถนน รถประจำทาง ซึ่งมีอิทธิพลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยว

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร” พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว พบว่า คุณค่าและความดึงดูดใจ บรรยากาศริมแม่น้ำเจ้าพระยา วัดเก่าแก่ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สงกรานต์พระประแดง ท่องเที่ยววันเดย์ทริปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา คือ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีเอกลักษณ์ทางท้องถิ่น การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำเป็นผู้มีอัธยาศัยดี จนเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมือง

[198]

สมุนไพร”พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมีการจัดการเรื่องขยะ ค้างบงกระเจ้าอากาศ มีต้นไม้ร่มรื่น มีพืชสมุนไพรพื้นถิ่นซึ่งสอดคล้องกับอัสวดี อยู่วิวัฒน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกลุ่มตัวอย่างให้ระดับอิทธิพลมากที่สุด สภาพแวดล้อมในห้องรับแขกหรือเคาน์เตอร์สามารถติดต่อดูได้สะดวก สะอาดเป็นระเบียบ สวยงาม บรรยากาศมีกลิ่นหอม ไม่อับชื้น ปราศจากเชื้อโรค อยู่ห่างไกลแหล่งมลพิษ

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ “เมืองสมุนไพร”พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการมีชื่อเสียงในปัจจุบัน พบว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีชื่อเสียงจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ศูนย์ส่งเสริมบริการด้านการแพทย์แผนไทย สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ วัดมอญ พิพิธภัณฑ์ปลากัด ซึ่งสอดคล้องกับ จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ พบว่าและปัจจัยภายในของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ บางน้ำผึ้งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่างๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น และผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำ ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด เป็นผู้มั่งคั่งดี มีน้ำใจ พุดคุยตอบคำถามนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ จนเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาและการจัดการ “เมืองสมุนไพร”เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการวางแผนที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง พบว่า ส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ดำเนินการจัดคณะกรรมการเมืองสมุนไพรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมประชาชน สร้างภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับเกษตรกรรม สัตยาชัย (2553) การนำนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ พบว่าปัจจัยการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการกำหนดรายละเอียดของภารกิจและมาตรฐานในการทำงานเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการดำเนินงานของนโยบายและในส่วนของการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นนโยบายขนาดใหญ่ต้องใช้ภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการกำหนดรายละเอียดของภารกิจและมาตรฐานในการทำงานของหน่วยงานจำนวนมากมีความจำเป็นอย่างเพื่อทราบความเป็นเจ้าภาพและชัดเจนในการดำเนินงานได้ตามมาตรฐาน

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านมีให้ข่าวสารและการบริการข้อมูลต่างๆก่อนเดินทาง พบว่า มีให้ข่าวสารและการบริการข้อมูลต่างๆก่อนเดินทางสื่อต่างๆจากส่วนราชการ

ซึ่งสอดคล้องกับ ศิราภรณ์ ภิญโญชูโต (2550) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ได้วิจัยพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านช่วงบุกมี 2 วิธีการ คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อภายนอกท้องถิ่น โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการขนส่ง การสื่อสารและการบริการที่สะดวกชัดเจน พบว่า เส้นทางอยู่ในสภาพดี มีป้ายชัดเจน ทางน้ำสะดวก การสื่อสารดีชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ นพมลลี เตชะวัชรนันท์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ ได้วิจัยพบว่า พบว่ามีบริการโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคเป็นศูนย์กลางการคมนาคม และการบริการหลักของภาคเหนือ รวมทั้งยังมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและบริการการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ซึ่งเกื้อหนุนต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านที่พักและบริการดี พบว่า ที่พักดี มีบริการที่ตีปฏิบัติตามมาตรการของรัฐต้องการให้คนรุ่นใหม่เข้ามาพัฒนา ท้องถิ่นให้การสนับสนุนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับศิราภรณ์ ภิญโญชูโต (2550) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ได้วิจัยพบว่า ด้านบริการและกิจกรรมบ้านช่วงบุก แบบพักค้างคืน มีโปรแกรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านกิจกรรมบันเทิงต่างๆต้องมีเอกลักษณ์ พบว่า กิจกรรมบันเทิงต้องมีเอกลักษณ์ กิจกรรมการปั่นจักรยานชมธรรมชาติและพันธุ์ไม้หายากสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แวะชิมอาหารพื้นถิ่น พายเรือชมวัดบ้านริมน้ำ นวดไทย เลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา คือ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีเอกลักษณ์ทางท้องถิ่น รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาล ต้องกำหนดนโยบายและกลไกในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยออกระเบียบหรือข้อปฏิบัติตามแผนแม่บทการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างครบวงจร

1.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ และสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรปราการควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการทำงาน และขับเคลื่อนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งแผน

ยุทธศาสตร์ในการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติและแผนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวางแผน และในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ทั้ง 2 แผนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดสมุทรปราการ ควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับนโยบายจากภาครัฐและแผนยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่เกี่ยวข้อง โดยการกำกับดูแล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติและการพัฒนานโยบายเมืองสมุนไพร ตั้งแต่ในระดับจังหวัดและขับเคลื่อนลงสู่ระดับท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.4 สถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในทุกระดับของจังหวัดสมุทรปราการ ควรร่วมกันพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากร ทรัพยากร และงบประมาณ

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ควรมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายจากภาครัฐและแผนยุทธศาสตร์จากส่วนกลาง เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานมีเป้าประสงค์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมกันนี้ควรจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานจากกระบวนการทำงานที่ประสบความสำเร็จ การติดตามและประเมินผลจากการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้และศักยภาพในการทำงานให้แก่ภาคีเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการเมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และจัดประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อแจ้งประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือสารสนเทศที่สำคัญ พร้อมทั้งเป็นการรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคของการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนาต่อไป

2.2 การแบ่งบทบาทหลักที่ชัดเจนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีแนวทางขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

2.2.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ

เสนอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานชี้แจงทำความเข้าใจ สนับสนุน ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานอื่น ๆ ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จัดทำคู่มือแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ และสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ เองก็ต้องปรับบทบาทให้สอดคล้อง

รับ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม เเร่งรัดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพรและ
ตอบสนองนโยบายนำผลิตภัณฑ์สมุนไพรเข้าสู่บริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัด

2.2.2 หน่วยบริการสาธารณสุขทุกแห่งในจังหวัดสมุทรปราการ

เสนอให้หน่วยบริการสาธารณสุขทุกแห่งในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยประสานงานระหว่าง
ระหว่างกลุ่มผู้ปลูกผู้แปรรูป กลุ่มผู้ประกอบการร้านขายยาแผนโบราณ คลินิกแพทย์แผนไทย กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน สถานประกอบการที่พัก ร้านอาหาร ตลาดน้ำ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัด สวนสาธารณะ ร่วม
จัดทำแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปปฏิบัติในพื้นที่
จังหวัดสมุทรปราการ ในการ โดยกำหนดเป้าหมายการมีส่วนร่วม และติดตามประเมินผลการอย่าง
สม่ำเสมอ รวมถึงการส่งเสริมความเข้มแข็ง การเพิ่มศักยภาพให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมใน
นโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สร้างความเข้มแข็ง
ให้แก่เครือข่ายด้วยกันเองด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจที่
เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2.3 ภาคสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาในพื้นที่ เสนอให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่ เป็นแกนหลักร่วมกับภาคีเครือข่าย
สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งให้ความรู้เผยแพร่แนวคิด
วิธีการ การปลูกฝังค่านิยม ทักษะที่สำคัญโดยมุ่งเน้นส่งเสริมด้านบริหารจัดการ การจัดการการพัฒนาเมือง
สมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ตลอดจนกระบวนการในการวิจัยพัฒนา
การให้ความรู้ด้านดิจิทัล สารสนเทศ การจัดทำหลักสูตรต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อ
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงเป็นสื่อกลางในการสะท้อนข้อเท็จจริง สร้าง
ความรู้และกระแสสังคมอย่างสร้างสรรค์

2.2.4 ภาคประชาชน

เสนอให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานนโยบาย โครงการ กิจกรรมต่าง
ๆ ของการพัฒนาเมืองสมุนไพร เช่น ผู้นำชุมชน ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดการดังกล่าว สะท้อน
แนวคิด มุมมอง ปัญหาอุปสรรคจากชุมชนสู่ระดับนโยบายเพื่อจะได้วางแผนโครงการ กิจกรรม ต่าง ๆ ที่จะเอื้อ
ต่อการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ครอบคลุมในทุกมิติมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและกลไกการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

3.2 การศึกษาการติดตามและประเมินผลการนำนโยบายเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

3.3 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการกับการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในต่างพื้นที่และในรูปแบบอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งกรณีศึกษาในประเทศ และต่างประเทศ

3.4 การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของการพัฒนาเมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2559). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย*

ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข

เกศนารักษ์ สัตยาชัย. (2553). *การนำนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ*.

ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล. (2553). *การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว*

โดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ. *วารสาร มจร.วิชาการ*.

14(27), 1-19.

นพมลิต์ เตชะวีรณานนท์. (2556). *การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่*.

คณะเศรษฐศาสตร์. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

ประยุทธ์ ปิติวรยุทธ และ กิจจุฑา ไกรวาส. (2563). *การนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด*

สมุทรปราการ. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 13 (1), 481-496

มัน คงดี. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติจังหวัด*

ชัยภูมิ, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น:

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

วรเดช จัทรศร. (2559). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค

จำกัด.

วิโรจน์ เชมรัมย์. (2554). *การนำนโยบายระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินไปปฏิบัติ*. ดุษฎีนิพนธ์รัฐ

ประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ศิริภรณ์ ภิญญูโชติ. (2550). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรปกครอง*

ส่วนท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่. *อุตรดิตถ์ : สาขาการวิจัย*

และพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ศุภพร ภูเกษมวารังกูร. (2553). การนํานโยบายผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายของไทยไปปฏิบัติ : กรณีศึกษามลพิษทางน้ำ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์): คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2554). การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์. อันดับที่ 56. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ. (2561). ศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์ โครงการสวนกลางมหานครอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. Retrieved October 16, 2018, from: http://www.forest.go.th/orip/index.php?option=com_content&view=article&id=447&option=com_content&view=article&id=447.
- อิสวัต อยู่วิวัฒน์. (2553). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ . มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุษณีย์ ผาสุข, ขวลิย์ ณ ถลาง, สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ. (2561). แนวทางการ พัฒนาเมืองสมุนไพรในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(ฉบับพิเศษ), 24-56.
- Arya, R.P., Arya, J., Arya, G., Arya, A., & Arya, K. (2014). *Kerala Tourist Road Atlas & State Distance Guide*. India: Indian Map Service.
- Friedrich, J.C. (1963). *Man and His Government*. New York: McGraw - Hill.
- Ham, C., & Hill, M. (1993). *The policy process in the modern capitalist state*. 2nd edition. New York: Harvester Wheat Sheaf.
- Hogwood, Brian W. & Gunn, Lewis A. (1984). *Policy Analysis for The Real World*. New York: Oxford University Press.
- Jyothis, T. & Jannardhanan, V. K. (2009). Service Quality in Health Tourism: An Evaluation of the Health Tourism Providers of Kerala (India). *South Asian Journal of Tourism and Heritage*, 2(1),77-82.